

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

О Н О В Л Е Н Н Я   З М І С Т У ,   Ф О Р М   Т А
М Е Т О Д І В   Н А В Ч А Н Н Я   І   В И Х О В А Н Н Я
В   З А К Л А Д А Х   О С В І Т И

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного
університету**

Випуск 18

Заснований в 1996 році

Рівне - 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. – Рівне: РДГУ, 2002. – 177 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН
Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович**
(Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович**
(заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій**

Степанович

(Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна**
(Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович**
(Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович**
(Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна**
(Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович**
(Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович**

(Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович**
(Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович**
(Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович**
(Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович**

(заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету
(протокол № 7 від 28.02.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 06 — 9.
університет, 2002

© Рівненський державний гуманітарний

ЛІТЕРАТУРА

1. Богуш А. М. Програма та методичні рекомендації “Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку”. – К.: ІЗМН, 1997. – 110 с.
2. Луценко І. О. Готуємось до мовленнєвого спілкування з дошкільниками. – К.: НПУ, 2001. – 46 с.
3. Пироженко Т. О. Мовленнєве зростання дошкільника. – К.: Грайлик, 1999. – 38 с.
4. Лисина М. И. Проблемы онтогенезиса общения. – М.: Педагогика, 1986. – 144 с.

Одержано редакцією 15.05.2001 р.

УДК: 372. 461

Л. В. ТЕРЕШКО

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Державний освітній стандарт змісту, обсягу, рівня розвитку мовлення дітей дошкільного віку орієнтує педагогів на творчі пошуки способів удосконалення мовленнєвої діяльності дошкільників, нових підходів у подоланні консерватизму в роботі дошкільних закладів, спонукає до появи інноваційних технологій засвоєння дітьми мовленнєвих дій, операцій та умінь з урахуванням психологічних особливостей розвитку мовленнєвої діяльності в онтогенезі, на основі інтеграції психолого-педагогічних та лінгводидактичних досягнень науки і практики. В сучасних умовах актуалізується окреслена проблема через своє багатопланове функціонування, яка виходить за межі однієї світоглядної позиції.

Вітчизняна психологічна наука діяльнісним підходом зобов'язана Л. С. Виготському, який виходив з того, що психіка є функція, властивість людини, яка володіє певною фізичною організацією і мозком, а також з того, що психіка є соціальна. Присвоюючи засоби діяльності (знаки) в процесі онтогенетичного розвитку, людина стає суспільним індивідом. Знаки виявляють свою сутність тільки тоді, коли вони стають засобом діяльності. Введення Виготським поняття знака мови передбачає бачення його не як елемента заданої системи, а як засобу діяльності, в його генезисі, функціонуванні. Мова є те, в чому пересікаються пізнання і спілкування, а мовний знак – це єдність спілкування і узагальнення [5,25].

Вікова і педагогічна психологія розглядає діяльність як складний процес, що несе в собі ті внутрішні суперечності, роздвоєння і трансформації, які породжують психіку, а також визначає можливості розвитку діяльності як умови перебудови потреб, зміни їх ієрархії. Тому вивчення особливостей зміни діяльності як способу її існування є умовою визначення шляхів, механізмів становлення особистості дитини в онтогенезі. В числі найважливіших моментів, що розкривають характер руху діяльності, є дослідження її як складного, багатопланового явища, в системі якого виокремлюються провідні типи діяльності, специфічні для кожного періоду дитинства [12,36].

Найважливішим моментом, що розкриває особливості руху діяльності, є виділення в єдиному, неподільному процесі діяльності двох різних сторін її існування. Цими сторонами виступає предметна (практична і пізнавальна) та діяльність, спрямована на розвиток взаємин з суспільством, людьми. Ці сторони, у термінології Виготського, – це головні моменти діяльності, що визначають особливості психічних процесів; в термінології Б. Г. Ананьєва – це основні форми діяльності; за Д. Б. Ельконіним – це групи діяльності, які почергово актуалізуються, здійснюючи визначальний вплив на розвиток психіки особистості [12,37].

Існуючи у нерозривній єдності, обидві сторони діяльності мають своє особливе функціональне навантаження, особливий характер, лінію внутрішнього розвитку, свій продукт – результат цього розвитку. Предметна – забезпечує переважно інтелектуальний розвиток і пізнавальну активність, а діяльність з засвоєння норм взаємовідносин з людьми – формування соціальної активності. Разом з тим, діяльність з засвоєння норм людських взаємостосунків, яка активізується на певних етапах онтогенетичного розвитку, є не просто одною з сторін вираження процесу розвитку діяльності, але й має свої особливості розвитку, свої закономірності функціонування.

За О. М. Леонтьєвим, діяльність має три суттєвих характеристики: мотиваційність, цілеспрямованість, виконуваність. Діяльність народжується з потреб і слугує засобом їх задоволення, тобто це організація дій, підпорядкованих ієрархії цілей. Будучи суспільною за своїм характером, діяльність не є механічне об'єднання зусиль, а цілісне, структурне утворення. Визначальним моментом для всякої діяльності є структурність і цілеспрямованість [6].

Кожна стадія психічного розвитку людини характеризується провідним типом діяльності, яка включає такі ознаки:

- це така діяльність, в середині якої диференціюються інші нові види діяльностей;
- в якій формуються чи перебудовуються окремі психічні процеси;
- від якої залежить розвиток основних психологічних змін особистості.

Отже, провідна – це така діяльність, розвиток якої обумовлює найголовніші зміни в психічних процесах і особливостях дитини на даній стадії її розвитку [6,285-286].

Спираючись на основні положення психолінгвістичної науки, можна виокремити такі характеристики мовленнєвої діяльності:

– кожний акт мовленнєвої діяльності має такі ж складові, як і всяка діяльність – починається мотивом і планом, завершується результатом. Між ними існує динамічна система конкретних дій і операцій, спрямованих на досягнення поставленої мети;

– структура мовленнєвої діяльності складається з трьох фаз:

- а) орієнтування в умовах дії, створення схеми, плану виконання задачі;
  - б) виконання програми, яка сформувалась в результаті орієнтування і виконання конкретних операцій;
  - в) контрольне порівняння дії та ефекту дії, внесення потрібних коректив;
- мовленнєва діяльність та її організація як ієрархія, в якій виділяються фонові і провідні рівні [10].

Мовленнєва діяльність відрізняється від предметної використанням особливих психологічних засобів – знаків мови. Тому знак займає особливе місце і має особливе значення в людській діяльності. З переходом від простих до складних дій якісно змінюються уявлення: від розчленованого дитина поступово переходить до узагальненого поняття, формуються знання про предмети, зв'язки між ними, знання про їх функціональне призначення і використання. На думку Л. С. Виготського, до оволодіння функцією знака дитина оволодіває “чисто” зовнішньою структурою знака, яка пізніше, в процесі оперування знаком, приводить дитину до правильного функціонального використання знака [2,144].

У ході спілкування з дорослим відбувається докорінна перебудова психічних процесів, виникає новий вид сприйняття – від безпосереднього до опосередкованого. Мовлення стає основою складної конструкції регуляції дитиною своєї поведінки, знакової регуляції. Знання про предмети, зв'язки, відношення з допомогою мовлення поступово закріплюються у досвіді дитини, а знак мови виступає зв'язком між об'єктивним світом та індивідом.

З оволодінням функціональними характеристиками знака, дитина поступово оволодіває значенням...Значення поступово переростає в назви категорій предметів. На основі понятійної форми генералізації дійсності слово стає вираженням поняття (“біркою предмета”). Природу перетворення найменувань у поняття експериментально довів Л. С. Виготський.

Особлива роль в оволодінні словом належить образним словам. Образні слова у мовленні дитини – це вияв наочно-образного мислення. Їх роль поступово підвищується у спілкуванні з дорослими та однолітками, що пояснюється їх високою інформаційністю. У психолінгвістиці образність розглядають як властивість слова і як комунікативну якість мовлення. А. М. Шахнарович доводить, що образні слова також сприяють класифікації предметів на основі певних ознак [10,191].

Основний діяльнісний спосіб оволодіння дитиною дошкільного віку суспільним досвідом – ігровий. У грі моделюються не тільки соціально значущі функції предметів, але й уявлення про взаємини людей між людьми. Основою ігрової діяльності є предметні дії, які потребують певних умов, застосування певних засобів та способів.

Праці Ф. А. Сохіна і його послідовників переконливо доводять, що в основі розвитку мовлення дитини-дошкільника лежить активний творчий процес. Формування усвідомленого

мовного узагальнення потребує від дитини абстрагування і відходу від конкретної ситуації але, як доводять дослідження, без спеціально організованого навчання дітям доступна лише неповна абстракція.

В організованій ігровій діяльності старших дошкільників виникають нові психологічні новоутворення – орієнтація на оточуючих людей, вміння оцінити свої вчинки, розвиваються особистісні механізми поведінки – контроль і самоконтроль, оцінка і самооцінка, формується підпорядкованість мотивів, серед яких суспільні за змістом, мають значно більшу спонукальну силу, ніж мотиви особистої вигоди чи інтересу до зовнішньої процесуальної сторони діяльності [12,41].

Дошкільний вік приносить дитині нові принципові досягнення: найперше, дитина оволодіває соціальним простором людських стосунків через спілкування з дорослими, а також через ігрові стосунки з однолітками.; інтенсивний розвиток мовлення стає важливим засобом спілкування.

У старшому дошкільному віці настає якісно новий етап розвитку мовленнєвої діяльності. Мотивом активного оволодіння рідною мовою виступають постійно зростаючі потреби: впізнати, розповісти, спілкуватися, впливати на себе та інших. Мовлення включається у всі види діяльності. Зміна потреб, мотивів, поява нових видів діяльності, ускладнення спілкування, розширення кола життєвих вражень призводить до інтенсивного розвитку всіх сторін мовлення – словника, звукової культури, граматичної будови, а також розвитку його форм (контекстної і пояснювальної) та функцій (узагальнюючої, плануючої, регулюючої і знакової).

В розвитку словника спостерігаються значні якісні і кількісні зміни. Старший дошкільник, вживаючи слова, означені абстрактні категорії, пояснює їх, виходячи із свого досвіду взаємодії з оточуючими. Таку особливість описав Е. А. Аркін. Стрімко зростає словотворчість, збагачується лексика і способи її вживання, з'являється гра словами.

Протягом дошкільного віку змінюються форми мовлення, специфіку яких дослідила А. М. Леушина. У старшому дошкільному віці ситуативність мовлення помітно знижується, розвивається контексте мовлення, яке стає все більш послідовним, логічним, зв'язним. В кінці дошкільного віку ситуативність і контекстність співіснують. Використання кожної з них залежить від задач і умов спілкування дитини з оточуючими.

У старшому дошкільному віці вдосконалюються зв'язки мовлення і мислення, складається інтелектуальна функція. Слово фіксує результат пізнавальної діяльності, закріплюючи його у свідомості дитини. Словесне розмірковування перетворюється у спосіб вирішення задач. Включення мовлення у пізнавальну діяльність призводить до інтелектуалізації всіх пізнавальних процесів. Мовлення перебудовує чуттєве пізнання.

Регуляція поведінки і діяльності відбувається під впливом оцінок дорослого. Усвідомлене мовлення дає можливість дорослим мотивувати свої вимоги, домагатися свідомого їх виконання. Вдосконалюється плануюча функція. На основі планування розумова діяльність стає довільною і цілеспрямованою.

У сумісній ігровій діяльності з однолітками інтенсивно зростає пояснювальне мовлення – найбільш складна форма мовлення в дошкільному віці. Воно спирається на розвиток мислення і потребує вміння встановлювати і відображати причинно-наслідкові зв'язки, допомагає передати досить складний зміст. Нові форми мовлення у старшому віці забезпечують змістовність спілкування та осмислення і збагачення мовленнєвого досвіду дитини, нарощується свідоме ставлення до мовлення, яке стає довільним самостійним процесом, перетворюється в інтелектуальну діяльність [11,131-140].

Таким чином, можна виокремити такі особливості розвитку мовленнєвої діяльності старших дошкільників:

- мовлення стає особливим видом довільної діяльності, формується свідоме ставлення до неї;
- завершується процес фонематичного розвитку, активно зростає словник, вдосконалюється граматична будова;
- виникають передумови для засвоєння грамоти;
- мовлення відривається від конкретної ситуації, втрачає ситуативність, перетворюючись

в універсальний засіб спілкування;

- з'являються нові форми мовлення, зростає його виразність, словотворчість;
- дитина вчиться слухати, розмірковувати, розповідати, висловлювати свої думки зв'язно, логічно, оволодіває способами вирішення інтелектуальних задач;
- мовлення стає засобом мислення і пізнання, інтелектуалізації пізнавальних процесів;
- розвиваються і вдосконалюються функції мовлення, виникають узагальнююча, плануюча та звукова (виділення слова як абстрактної одиниці, що створює можливість робити слово об'єктом пізнання і засвоювати у перспективі письмо);
- встановлюється тісний взаємозв'язок мовлення і мислення, складається правильна диференційована самокритичність, особистісна самосвідомість;

Оскільки мовлення як вища психічна функція входить у систему вищих психічних функцій людини, то його онтогенетичний розвиток невід'ємний від онтогенезу всіх вищих психічних функцій. Володіння дитиною мовленням передбачає якісно нову форму діяльності – не предметно-практичну, а знакову, тобто замість діяльності з предметами діяльність зі знаками, які володіють соціальним значенням. Оволодіння мовленнєвою діяльністю передбачає інтеріоризацію зовнішніх знаків і на цій основі довільне регулювання власної поведінки, соціалізація якої стає домінуючим фактором усього процесу психічного розвитку і становлення особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кулибчук Л. М. Теоретичні засади розвитку образного мовлення //Педагогіка і психологія. – 2000. – №1.
2. Выготский Л. С. Избранные психологические исследования. – М., 1956.
3. Эльконин Д. Б. Проблемы психологии детской игры в работах Л. С. Выготского //Вопросы психологии. – 1976. – № 6.
4. Леонтьев А. А. Психология общения. – М., 1997.
5. Леонтьев А. Н., Лурия А. Р. Из истории становления психологических взглядов Л. С. Выготского //Вопросы психологии. – 1976. – №6.
6. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения. В 2 т. – М., 1983.
7. Лурия А. Р. Развитие речи и формирование психологических процессов. – В кн. Психологическая наука в СССР. – М., 1959. – Т.1.
8. Мухина В. С. Возрастная психологи: феноменология развития, детство, отрочество: Учебник для студентов вузов. – 5-е изд. – М., 2000. – 465 с.
9. Общение и речь: развитие речи у детей в общении со взрослыми /Под ред. М. И. Лисиной. – М., 1985. – 193 с.
10. Сорокин Ю. А., Тарасов Е. Ф., Шахнарович А. М. Теоретические и прикладные проблемы речевого общения. – М., 1989. – 357 с.
11. Урунтаева Г. А. Дошкольная психология: Учебное пособие. – М., 1996. – 336 с.
12. Фельдштейн Д. И. Особенности развития деятельности ребенка в онтогенезе //Вопросы психологии. – 1981. – № 6. – С. 36-46.

Одержано редакцією 20.05.2001 р.

УДК: 811. 161. 2: 792

О. І. СОРОКІНА

ТЕАТРАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ УРОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Один із шляхів реалізації нового змісту навчання української мови – застосування на уроках засобів театральної педагогіки. Чому саме театральної педагогіки? Це витікає з основних засад розвитку системи освіти, що декларуються Законом України “Про освіту”, Державною національною програмою “Освіта” (“Україна ХХІ століття”), цільовою програмою “Вчитель”. Актуальними є завдання реалізації вимог державного стандарту початкової загальної освіти в освітніх галузях “Мова та література” та “Мистецтво”.

Освітня галузь “Мова і література” передбачає опанування молодшими школярами

ЗМІСТ

Передмова	3
Хорошковська О.Н. Формування комунікативних умінь молодших школярів.	5
Коваль Г.П. Лінгводидактичні основи уроку української мови в початкових класах.	9
Лещенко Г.П. Комунікативна компетенція молодших школярів та шляхи її реалізації у початковому курсі української мови	16
Шевчук Т.Б. Лінгвоукраїнознавчий компонент нового змісту навчання та його реалізація на уроках рідної мови	22
Груба Т.Л. Формування комунікативних умінь у процесі вивчення лексикологічного матеріалу	28
Пономарьова К.І. Синоніми як засіб увиразнення мовлення молодших школярів	33
Артемова О.І. Проективна модель розвитку креативного мовлення молодших школярів.	38
Мартиненко В.О. Особливості літературного розвитку молодших школярів	44
Іванова Л.І. Мовленнєва діяльність учнів на уроках читання	47
Фанок Г.Г. Лінгвістичне коментування на уроках читання в початкових класах	50
Шута Н.І. Розвиток комунікативних навичок на уроках української мови (читання)	53
Василюк В.І. Наступність і перспективність у формуванні комунікативної компетенції молодших школярів	56
Ветрова С.І. Реалізація діяльнісного компоненту нового змісту навчання української мови (2-й клас розділ “Слово”)	59
Меркотан Л.І. Розвиток комунікативних здібностей учнів молодших класів в контексті Розвиваючого навчання за системою: Д.Б.Ельконіна–В.В. Давидова	62
Прищепа О.Ю. Взаємозв’язок графічної навички письма з орфографічною грамотністю	64
Яков’юк З.С. Швидкісне каліграфічно-грамотне письмо – запорука успішного формування писемних комунікативних навичок	67
Якимчук Р.І. Звукова культура мовлення першокласників	69
Маліновська Н.В. Формування комунікативної компетентності у дитини-дошкільника	71
Терешко Л.В. Психологічні особливості розвитку мовленнєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку	76
Сорокіна О.І. Театральна педагогіка як один із засобів реалізації комунікативної спрямованості уроків української мови	80
Гетманчук Н.О. Використання тексту в процесі формування мовленнєвої особистості майбутнього вчителя.	83
Лесняк Н.В. Комунікативне спрямування уроків образотворчого мистецтва.	86
Космацька О.А. Формування духовності учнів на уроках української словесності в загальноосвітній школі.	90
Мороз Л.В. Використання логіко–сміслових схем і мовних кліше для аргументованого висловлювання в дискусіях.	93
Таборовець Л.М. Лінгводидактичні основи методики вивчення дієслова на заняттях словацької мови в україномовній аудиторії.	98
Романюк О.М. Деякі особливості вивчення мов: характер мови і народу. Поняття мовної особистості.	104
Гоголь Н.В. Розвиток емоційно-оцінісного досвіду молодших школярів на уроках читання.	107
Сергєєв О.В., Тищук В.І. Концептуальні засади діагностики якості підготовки спеціалістів у вищій педагогічній школі.	112
Янцур М.С. Роль і зміст методичної підготовки фахівців з професійної орієнтації	123
Гордій Н.М. Проблемний підхід до викладання психолого педагогічних дисциплін у вищій школі.	131
Столинськи З. Техническое обучение в начальном образовании.	134
Заремська Н.І. Емпантійна педагогіка як важливий аспект проблеми гуманізації освіти.	137
Янцур Л.А. Проблема дитячої художньої творчості.	142

Кузьминець Н. Етнопедагогічні основи гуманізації виховання в Чехії й Словаччині. . . .	145
Середович В.В. Посилення пізнавальної активності молодших учнів на основі поєднання навчання з образотворчою діяльністю.	150
Лучкіна Л.В., Демидчик Г.С. Розвиток мовленнєвої особистості майбутнього вчителя технічного фаху в процесі вивчення мовного курсу.	153
Назарчук А.А. Особливості військово-професійної орієнтації старшокласників в сучасних умовах.	159
Столинський З. Формирование основ предприимчивости как одна из целей профессионального обучения в Польше.	162
Білоус І.П., Тишук В.І. До перспективи використання інноваційних технологій у вищій школі України.	164
Піддячий М.І. Професійна консультація учнів старших класів загальноосвітніх закладів в умовах МНВК.	168
Відомості про авторів.	174

НАУКОВЕ ВИДАННЯ**Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти**

Збірник наукових праць

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Випуск 18

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Редактор Шевчук Т. Б.

Технічний редактор Курченко Н. Б.

Комп'ютерна верстка Рахманова Л. О.

Здано до набору 25.12.2001 р. Підписано до друку 28.02.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк
різографічний.

Ум. друк. арк. 20,65. Обл. вид. арк. 21,32. Замовлення № Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83**О – 59 Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 18. — Рівне: РДГУ, 2002. — 177 с.**

ISBN 966 — 7281 — 06 — 9.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20